

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, [2 marca 2017 r.]

**Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Krzysztof Olkowicz**

IX.517.351.2017.MM

**Pan
Patryk Jaki
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości**

Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

W dniu 1 lipca 2015 r. do polskiego porządku prawnego zostały wprowadzone przepisy art. 48a oraz art. 65a ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.; dalej k.k.w.), które dają możliwość wstrzymania wykonania kary zastępczej pozbawienia wolności. Jak słusznie zauważył w uzasadnieniu ustawodawca, przed uchwaleniem ww. przepisów możliwe było na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. procedowanie przez sąd w trybie ogólnej podstawy reformacji decyzji i dokonanie zmiany postanowienia o zarządzeniu wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności. W praktyce jednak sądy bardzo rzadko korzystały z tej możliwości, poza tym przepis ten statuował szerokie ramy uznaniowości w tym względzie.

Bez wątplenia zatem przyjęcie wskazanych przepisów w sposób ewidentny łagodzi rygoryzm związany z zarządzaniem wykonania kary zastępczej pozbawienia wolności, wynikający przede wszystkim z obligatoryjności jej orzekania w przypadku uchylania się od odbywania kary ograniczenia wolności, a także wobec braku alternatywy dla tej kary zastępczej w postaci zastępczej kary grzywny (K. Postulski, Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, Komentarz do art. 65(a), Wolters Kluwer, 2016).

Wstrzymanie wykonania kary zastępczej może mieć również walor wychowawczy, ponadto ogranicza populację penitencjarną, a co za tym idzie wpływa *in plus* na wydatki budżetowe w tym zakresie.

Jak wynika z danych za rok 2015 i 2016, w pierwszym roku funkcjonowania ww. instytucji wstrzymano wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności za karę ograniczenia wolności w 143, a w 2016 r. w 355 przypadkach (dane wygenerowane w dniu 18 stycznia 2017 r. z Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności Noe.NET). Dane, którymi dysponuje Rzecznik Praw Obywatelskich nie pokazują jednak, w ilu przypadkach sądy odmówiły wstrzymania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności.

W pismach kierowanych do RPO sygnalizowane są niekiedy przypadki, w których pozbawieni wolności nie posiadają dostatecznej wiedzy w kwestii możliwości złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 48a § 1 k.k.w. i art. 65a § 1 k.k.w. Wiąże się to z faktem, że część wyroków zapada w trybie nakazowym. Przy przyjęciu do jednostki powinno nastąpić wypytywanie skazanego, dlaczego nie odbył kary ograniczenia wolności lub nie uiszczył grzywny. Powszechną praktyką powinno być również w takim przypadku skierowanie pytania do skazanego, czy podejmie się odpracowania kary. O takiej możliwości winni informować każdorazowo funkcjonariusze Służby Więziennej.

W związku z powyższym, mając na uwadze półtoraroczny okres funkcjonowania wskazanych instytucji prawnych, uprzejmie proszę o informację, jak Pan Minister ocenia ich funkcjonowanie i użyteczność oraz jakie działania szkoleniowe i do kogo kierowane, były podejmowane, aby upowszechnić korzystanie ze wskazanych instrumentów. Bardzo również proszę o rozważenie stworzenia systemu, który umożliwiałby jednakowe postępowanie wobec każdej osoby, która trafia do jednostki penitencjarnej w związku z wymierzeniem zastępczej kary pozbawienia wolności.

(-) [Krzysztof Olkowicz]